

3. Опанасець Н. А. Розвиток фонематичних процесів у дітей з мовленнєвими порушеннями. Таврійський вісник освіти. 2015. №. 3. С. 120-125.
4. Соботович Є. Ф. Вибрані праці з логопедії. К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. 308 с.
5. Трофименко Л. І. Особливості розвитку особистості дошкільників з мовленнєвими порушеннями //Теоретичне і методичне забезпечення навчання та виховання осіб з особливими освітніми потребами. 2018. Т. 8. С. 224-229.
6. Учні початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення: навчання та розвиток : навч.-метод. посіб. / Юлія Рібцун. Львів : Світ, 2020. 264 с. : іл.
7. Чередніченко Н. В. Формування фонетико-графічної грамотності у молодших школярів із порушеннями мовленнєвого розвитку в умовах корекційного навчання : навч.-метод. посіб. / Н. В. Чередніченко, Д. М. Горбачова К. : ДІА, 2016. 212 с.

Тетяна КАЧУР

вчитель-логопед

Комунальний заклад дошкільної освіти
(ясла-садок) комбінованого типу № 330
Дніпровської міської ради

КОРЕКЦІЯ ЗВУКОВИМОВИ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ З ДИСЛАЛІЄЮ ЗАСОБАМИ НАОЧНОСТІ

У статті розглядається проблема корекції звуковимови у старших дошкільнят з дислалією. Теоретичний аналіз проблеми, що розглядається, свідчить, що у дітей старшого дошкільного віку з дислалією є труднощі в звуковимові, що в свою чергу впливає на засвоєння освітньої програми, соціалізацію дитини в цілому, саме, це визначає необхідність корекційної роботи. Виокремлено можливості використання наочних засобів у процесі корекції звуковимови у дітей старшого дошкільного віку. Окреслено вимоги щодо використання засобів наочності та етапи їх реалізації.

Ключові слова: дислалія, діти старшого дошкільного віку, наочні засоби, корекція, звуковимова.

Tetiana Kachur. Pronunciation correction of preschool children with dyslalia by means of visual aids

The article deals with the problem of pronunciation correction of preschoolers with dyslalia. The theoretical analysis of the problem under consideration shows that preschool children with dyslalia have difficulties in speech, which in turn affects the assimilation of the educational program, the socialization of the child as a whole, precisely, this determines the need for corrective work. The possibilities of using visual aids in the process of pronunciation correction of preschool children are highlighted. The requirements for the use of visual aids and the stages of their implementation are outlined.

Key words: dyslalia, children of preschool age, visual aids, correction, pronunciation.

Постановка проблеми. Оволодіння рідною мовою, розвиток мовлення є одним із найважливіших надбань дитини і розглядається

в сучасній педагогічній науці як основа розвитку та навчання дитини. Мова – один із найбільш потужних факторів та стимулів розвитку дитини, вона є основним засобом спілкування людей. Проте у дітей, які страждають на дислалію, цей основний засіб виявляється порушеним, що спричиняє складнощі в комунікації та психофізичному розвитку дитини. Відтак значної актуальності набуває питання ефективності корекційно-виховного впливу на дітей з дислалією в освітньому процесі закладу освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Численні дослідження різних аспектів проблеми дислалії висвітлюють у своїх роботах: М. Ейдінова, О. Правдіна-Вінарська; К. Семенова; О. Мастюкова; І. Панченко; Л. Данілова; В. Тарасун; Л. Лопаткіна, Н. Серебрякова, М. Шеремет, І. Мартиненко та ін.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розглянути використання наочних засобів у процесі корекції звуковимови у дітей старшого дошкільного віку з дислалією.

Виклад основного матеріалу дослідження. Корекція звуковимови у дітей старшого дошкільного віку з дислалією має велике значення і протягом тривалого часу залишається значною проблемою в сучасній педагогіці. Численні дослідження засвідчують, що проблеми з мовленням негативно позначаються на навичці спілкування дітей оскільки правильна звуковимова – це головний фактор для соціалізації та розвитку дитини з дислалією, що особливо важливо для майбутнього навчання у школі [3].

Для дітей старшого дошкільного віку з дислалією характерний достатній рівень розвитку мислення, поведінки. Діти розуміють мовну інформацію, вони вміють будувати фрази та висловлювання, відмінною рисою є порушення вимови звуків, яка виражена заміною одного звуку на інший, спостерігаються помилки у побудові звуків, недостатній рівень фонематичний слух [2].

Дослідники відзначають, що вміння дітей старшого дошкільного віку з дислалією спілкуватися, будувати зв'язні висловлювання, образно та емоційно передавати побачене, складати, можна розглядати як чинники розумового та емоційного розвитку, але при цьому, якщо не проводити корекцію звуковимови у дітей надалі можуть бути серйозні проблеми у навчанні, особливо з читанням та письмом. Дуже важливо, щоб у дитини, що вступає до школи, мова була живою, виразною

і безпосередньою, оскільки саме навичка спілкування дозволить дитині швидше соціалізуватися у новій собі обстановці [4].

Теоретичний аналіз досліджень свідчить про те, що корекцію звуковимови необхідно проводити з використанням наочних засобів, які роблять цей процес результативнішим. Вчені розглядають наочні засоби у поєднанні зі словесними методами, що забезпечує єдність живого споглядання, абстрактного мислення та практики; визначають, що наочні засоби дозволяють дітям успішніше відтворити слова з звуком, що автоматизується, ніж без наочності; подолати бар'єр, що створюється через обмеженість мовного спілкування та сприйняття, долається легше при використанні наочних матеріалів [2].

Наочні методи передбачають використання наочних посібників і технічних засобів навчання, які полегшують засвоєння матеріалу, сприяють формуванню сенсорних передумов для розвитку мовленнєвих умінь та навичок. До наочних методів відносять спостереження; розгляд малюнків, картин, макетів, перегляд кінофільмів; прослуховування аудіо записів; показ зразка завдання, способу дій [1].

Перед активним застосуванням комплексу вправ з корекції звуковимови, включаючи наочність, доцільно виявити рівень звуковимови у дітей старшого дошкільного віку із дислалією. З цією метою необхідно перевірити у дітей старшого дошкільного віку сформованість уміння повторювати слова, зберігаючи правильність складової структури; вміння самостійно складати слова зі складною складовою структурою; вміння вимовляти слова різної складової структури у додатках, а також рівень фонематичного слуху [4].

Зазвичай результати такої діагностики засвідчують доволі невисокий рівень правильної звуковимови у дітей старшого дошкільного віку з дислалією, зокрема зустрічаються такі проблеми, діти:

- вимовляють неправильно слова;
- вимовляють не всі звуки;
- припускаються грубих помилок у вимові;
- розповіді дітей не закінчені, є короткі, часто не взаємопов'язані речення;
- не можуть ізольовано вимовляти слова різної складової структури;
- фонематичний слух слабо розвинений [3].

Для позитивного корекційного впливу доцільно використовувати комплекс методів та засобів, зокрема і наочні засоби корекції звуковимови. Застосування наочності у роботі з дітьми старшого дошкільного віку з дислалією виправдане всіх етапах корекційної роботи. При доборі наочних засобів у роботі з дітьми старшого дошкільного віку з дислалією варто враховувати принципи побудови корекційного середовища:

- принцип послідовності – визначає порядок засвоєння матеріалу;
- принцип доступності – визначає порядок співвіднесення матеріалу з рівнем звуковимови дітей старшого дошкільного віку;
- принцип помірності – визначає кількість інформації, яку може засвоїти дитина старшого дошкільного віку [1].

Значну ефективність продемонструвало використання такого наочного матеріалу у корекції вимови, який дозволяв показувати дітям правильне становище органів артикуляції. З цією метою дітям показують спеціальні картинки, де зображено комплекс артикуляційної гімнастики. Крім того, можна використовувати моделі-символи артикуляції звуків, що дозволить дитині зрозуміти процес постановки звуку.

Саме застосування моделей при постановці звуків, незалежно від виду мовних порушень, допомагає дитині осмислити процес постановки звуку та бути не просто пасивним виконавцем волі дорослого, а активним учасником корекційного процесу. Так, якщо звук у мовленні дитини відсутній, логопед пояснює правильне положення органів артикуляційного апарату, а роль зорових відчуттів виконує модель, дивлячись на яку дитина свідомо намагається розташувати артикуляційний апарат, як зазначено на моделі. Модель служить наочною опорою, постійно «нагадуючи» артикуляцію звуку, який не вимовляє дитина [4].

Наочний матеріал, який використовується має відповідати наступним вимогам: чітке виділення головного, зрозумілий зміст та наявність дидактичної мети. Корекцію звуковимови у дітей старшого дошкільного віку з дислалією за допомогою наочних моделей варто проводити у кілька етапів:

- на першому етапі необхідно з дітьми розучити будь-який текст з автоматизованим звуком;

– на другому етапі дітям пропонується розучений текст проілюструвати, викладаючи його відповідно до запропонованої картинкою;

– на третьому етапі діти самостійно розповідають текст, контролюючи поставлений звук протягом усього тексту.

– на четвертому етапі діти відтворювали текст, спираючись на свою картинку [4].

Усі етапи взаємопов'язані, кожному використовували наочні матеріали. При використанні наочних матеріалів у корекції звуковимови варто дотримувалися низки принципів:

- матеріал має бути добре видно всім дітям;
- матеріал повинен враховувати вік та особливості розвитку дітей;
- матеріал повинен відповідати завданням корекції звуковимови;
- матеріал необхідно супроводжувати грамотною та чіткою мовою;
- мовленнєвий супровід матеріалу має сприяти корекції звуковимови [2].

Дотримання означених принципів застосування наочного матеріалу дозволяє підвищити мовну мотивацію дітей старшого дошкільного віку з дислалією, дозволяє у процесі автоматизації звуків опановувати контролюючу, плануючу та регулюючою функцією мовлення.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок.

Таким чином, використання наочних засобів при корекції звуковимови у дітей старшого дошкільного віку з дислалією має велике значення у процесі всього мовленнєвого розвитку дітей і є важливою умовою побудови корекційної роботи. Наочні засоби допомагають урізноманітнити процес корекції звуковимови, перетворюють кожне заняття на захоплюючу діяльність, що позитивно впливає на психоемоційний стан дітей та дозволяє ефективно здійснювати корекційну роботу.

До перспектив подальших досліджень відносимо питання використання засобів мультимедіа в корекційній роботі з дітьми з дислалією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лепетченко М. В. Логопедія. Дислалія : навчально-методичний посібник [для студ. спец. 6.010105 Корекційна освіта] Д., 2015. 36 с.
2. Логопедія : підручник за ред. М. К. Шеремет. К. : Видавничий дім «Слово», 2010. С. 148–189.

3. Сучасні проблеми логопедії та реабілітації: матеріали першої обл. наук.-практ. конф. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. 244 с.

4. Хрестоматія з логопедії. Навчальний посібник. Шеремет М.К., Мартиненко І.В. К.: КНТ, 2006. 360 с.

Анжела КОЧЕРЖИНСЬКА

вчитель-логопед
Комунальний заклад дошкільної освіти
(ясла-садок) комбінованого типу № 272
Дніпровської міської ради

ДЕЯКІ АСПЕКТИ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИЗАРТРИЄЮ

У статті розкрито окремі аспекти системи логопедичного впливу при дизартрії. Виокремлено основні завдання логопедичної роботи з дітьми молодшого шкільного віку з дизартрією: розвиток артикуляційної моторики, мовного дихання, постановка звуків, закріплення звуків у мові, диференціація звуків етапи корекційної роботи. Визначено етапи корекційної роботи та здійснено характеристики кожного етапу. Підкреслено важливість індивідуального підходу до процесу корекції звуковимови.

Ключові слова: діти молодшого шкільного віку, дизартрія, звуковимова, логопедична робота, корекційна робота, заклад освіти.

Angela Kocherzhynska. Some aspects of corrective work with children in primary school with dysarthria

The article discloses certain aspects of the system of logopedic influence in case of dysarthria. The main tasks of speech therapy work with children of primary school age with dysarthria are highlighted: the development of articulatory motility, speech breathing, production of sounds, consolidation of sounds in speech, differentiation of sounds, stages of corrective work. The stages of corrective work were defined and the characteristics of each stage were carried out. The importance of individual approach to the process of speech correction is emphasized.

Key words: children of primary school age, dysarthria, speech, speech therapy work, correctional work, educational institution.

Постановка проблеми. Оволодіння рідною мовою, розвиток мовлення є одним із найважливіших надбань дитини і розглядається в сучасній педагогічній науці як основа розвитку та навчання дитини. Мова – один із найбільш потужних факторів та стимулів розвитку дитини, вона є основним засобом спілкування людей. Проте у дітей, які страждають на дизартрію, цей основний засіб виявляється порушеним, що спричиняє складнощі в комунікації та психофізичному розвитку дитини. Відтак значної актуальності набуває питання ефективності корекційно-виховного впливу на дітей з дизартрією в освітньому процесі закладу освіти.